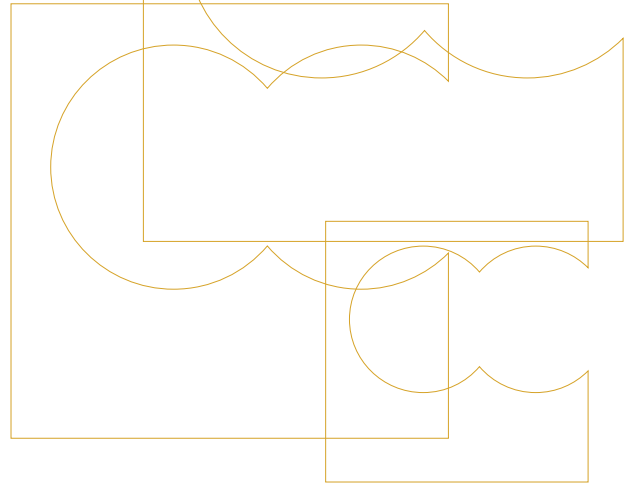

PANDEMIA ETA GAZTEAK

MIREN BASARAS IBARZABAL

Mikrobiologiako irakaslea eta ikertzailea. UPV/EHU

Koronabirus berriak sorrarazitako pandemiak mundua hankaz gora jarri du. Urtebete luze daramagu osasun krisi honekin. Dударik gabe adin guztietako pertsonak kaltetu egin ditu eta, gaixotasunaren aldetik, adineko pertsonak izan dira bereziki, ondorio gehiago izan dutenak, bai larritasunaren aldetik baita hildako kopuruan ere. Baina gizakion bizitza luzea da eta badago garai bat, nerabezaroa edo gazte garaia, garrantzi handiko trantsizio-etapa moduan kontsideratzen dena eta bertan gertatzen diren hainbat fenomeno bizitza osorako gera daitezkeenak.

Osasunaren Mundu Erakundeak etapa edo garai horri garrantzi handia ematen dio eta haurtzaroaren ondoren eta helduaroaren aurretik, 10 eta 19 urte bitartean, gertatzen den garapen aldia da. Etapa horrek hazkuntza- eta aldaketa-erritmo bizkorra du eta garapen fase horretan zenbait prozesu biologikoak gertatzen dira.

Gaztaroan, heldutasun fisiko eta sexualetik haratago, gertatutako esperientzia guztiek barne hartzen dituzte independentzia sozial eta ekonomikorako trantsizioa, identitatearen garapena, helduen arteko harremanak ezartzeko gaitasunak eskuratzea eta arrazoitze abstrakturako gaitasuna. Nerabezaroa bada ohiz kanpoko hazkundearen eta potentzial handiaren sinonimoa, baina aldi berean arrisku handiko etapa da ere, non gizarteak eta bertako inguruneak eragin erabakigarria izan baitezake ondorengo urteetan.

Gazteak familiaren, komunitatearen, eskolaren, osasun-zerbitzuen eta lantokiaren mende daude, dituzten presioei aurre egiten eta haurtzarotik helduarora behar bezala igarotzen lagun diezaieketen gaitasun garrantzitsu guztiak eskuratu ahal izateko. Gurasoek, komunitateko kideek, zerbitzu-hornitzaileak eta gizarte-erakundeak pertsona gazteen garapena eta egokitzapena sustatzeko eta arazoak

sortzen direnean eraginkortasunez esku hartzeko erantzukizuna dute. Beraz, dikotomia honetan, bai gazteek zein helduek, denok ardura bat bete behar dugu.

Osasun krisi hau hasi zenean konfinamendu gogor batean sartu ginen guztiok, etxe barruan egon beharrian horretan, hezkuntza, aisialdia, eta hainbat esparru aldatu egin ziren bat-batean. Hezkuntza bera, presentziala izatetik on line izatera pasatu zen egun batetik bestera. Gazteak ikastetxeetara ikastera joaten direnean, aldi berean, aisialdi dela ere kontsideratzen dute, azken finean bere lagunekin elkartu eta beraien bizipenak partekatzen baitituzte, horrek izan dezakeen onurarekin.

Pandemia guzti honen zehar gazteei bereziki eskatu zaie birusa kontrolatzeko bete behar diren babes-neurri ezberdinak behar bezala betetzea, eta egia esan ikastetxeetan modu egokiz bete dira, horren adibidea da hezkuntza normaltasun presentzial batean garatu dela ikasturte osoan zehar. Baina handik kanpora zalantzatan jarri da uneoro gazteek ondo bete ote dituzten neurri horiek. Nerabe bat ez da guztiz gai kontzeptu konplexuak ulertzeko, ez jokabide baten eta haren ondorioen arteko erlazioa ulertzeko, ez eta osasunarekin zerikusia duten erabakiak hartzeko duen edo izan dezakeen kontrol-maila hautemateko ere. Neurriak ondo azaltzea eta horiek betearazteko edo gaizki egindakoaren garrantzia zein den, beharbada, landu beharko litzakeen esparru bat da. Oro har, gazteen gehiengo handi batek babes-neurriak ondo bete ditu baina gizarte honetan beti jartzen da fokua eta informazioa gaizki egina dagoen

gauzetan, gehienetan azken horrek ospe gehiago duelako.

Gazteak, oro har, ez dira pasotak edo nartzisistak eta hainbat ikerketak agerian uzten dute gazte askok hainbat ekimen abiarazi dituztela urte luze honetan, esate baterako, entretenimendu-proiektuak, beraiek oso landuta dituzten informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzeko senideei laguntzea, osasun arloarekin zerikusia duten hainbat gobernuz kanpoko erakundeetan parte-hartzea, egoera ahulenean dauden taldeei laguntzea, etab. Zoritxarrez, gehienetan, ekimen hauek guztiak ez dira ikusgarriak izan, eta gazteak benetan badirela langileak, osasunaz arduratsuak eta inguruarekin konprometituak erakusten dituzte argi eta garbi.

COVID-19 gaixotasuna bera kontutan hartuz, osasun arlotik egia da gazteak ez direla talderik kaltetuena, hau da, ez dira izan gaixotasunaren sintoma larrienak pairatu dituztenak edo hildako gehien egon den taldea. Oso gazte gutxi izan dituzte sintoma larriak, baina gaixotasun honen eboluzioa ezaguna den heinean, nahiz eta sintoma larririk ez izan, kutsatutako gazteetan ere epe luzeko ondorioak utzi ditzake birusak, COVID iraunkor moduan ezagutzen dena. Baina, dudarik gabe, nahiz eta gaixotasuna ez pairatu, gazteak edozein adinetan gertatzen den moduan, garraiatu dezakete birusa eta, alde horretatik, beraien familia-kideak arriskuan jarri. Hori dela eta, sarritan ez zaie utzi elkartzeko bere aitona-amonekin edo adindun pertsonekin, horrek ekarri duen trabarekin.

Bestalde, pandemiak sortu duen ezegonkortasunak gazte askoren garapen emozionalaren prozesua aldatu egin du, eta haien bizitasuna, ongizatea eta etorkizuneko itxaropenak baldintzatu egin ditu gazteen belaunaldi gisa ere. Gazte asko kezkatuta dago zein izango den bere etorkizuna, nola aldatuko den ekonomia, lan eskaintza egokia izango den. Azken finean, familiarik ekonomikoki independizatzeko aukera atzeratu egingo delaren susmoa dute eta horrek ardura eta buruhaustea handitzen du.

Gainera, pandemiari buruz dagoen uneoroko informazioak sarritan kalte egin dezake, eta horregatik infodemiari buruz hitz egiten da, hau da gai jakin bati (pandemia) buruzko informazioaren ugaritasuna. Ezaguna da gazteak jasotzen duten informazioa sareetatik izaten dela hein handi batean. Baina sare horietan modu egokiz eta zorroztasunez bilatzea funtsezkoa da, bestela gaizki ulertuak egon daitezkeelako, eta sarritan, irakurtzen duguna irakurri nahi duguna da eta ez zientifikoki frogatuta dagoena. Infodemiak desinformazioa eta zurrumurruek zabaltzen dezake eta horrek mesfidantza eragin dezake. Edonori eta, beraz, gazteei ere, erakutsi behar zaie informazioaren baliozkotasuna egiaztatzeko baliabideak.

Hainbat ikerketa egin dira eta egiten ari dira ikusteko pandemiak ondorioak utziko dituen etorkizunean gazteen nortasunean. Badirudi gazteak pozik

daudela bere familiarekin edo lagunekin izandako harremanak konfinamendu garaian eta askok pentsatzen dute denbora gehiago izan dutela norberarentzako edo lasai egoteko. Baina, aldi berean, gehien falta izan dutena da lagunaren arteko harreman fisikoa edo bikotekidearekiko harreman pertsonala.

Beste pertsonekin elkartzeko eza horrek erlazionatu egin da pertsona askotan egokitze-arazoekin eta buru-osasuna ere agerian jarri da. Psikologia eta psikiatriako zerbitzuek ohartarazi dute antsietateaz eta depresioz diagnostikatuta dagoen pertsonen kopurua, eta bereziki gazteen kopurua, nabarmen igo egin dela azken urte honetan. Horiei guztiei ahalik eta arinen tratamendua jartzea da osasun sistemak bete beharrezko zeregina. Gainera, zerbitzu hauetan aurrez-aurreko hitzorduak egotea bermatu beharko litzateke, terapia hori ahalik eta hoberen betearazteko. Bestetik, bai familiarik eta ikastetxeak ere funtsezkoak dira egoera horietan esku hartzeko eta ahalik eta gehien laguntzeko. Osasun mentalak dituen estigma aldatzen gizarte osoak lagundu eta aurre egiten ikasi beharko du.

Azken finean, gizarte batek bere garapena neurtzen du adindunak zaintzeko moduaren arabera, baina aldi berean, etorkizuna ere zaindu behar du, gazteak ezinbestean kontuan hartuta.